

UV RAPPORT 2013:52

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

En mikrospånkärna och några flintavslag på berget

Bohuslän, Ytterby socken, Vena 1:3, Ytterby 217

Glenn Johansson

UV RAPPORT 2013:52

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING

En mikrospånkärna och några flintavslag på berget

Bohuslän, Ytterby socken, Vena 1:3, Ytterby 217

Dnr 3.1.1-00255-2012

Glenn Johansson

Riksantikvarieämbetet,
Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Väst)
Kvarnbygatan 12
431 34 Mölndal
Tel.: 010-480 81 90
Fax: 010-480 82 13

e-post: uvvast@raa.se
e-post: fornamn.efternamn@raa.se
www.arkeologiuv.se

© 2013 Riksantikvarieämbetet
UV Rapport 2013:52

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Gävle 2013. Medgivande I 2012/0744.
Kartor är godkända från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 2013-03-28. Dnr 601-2012/1183.

Bildredigering Lena Troedson

Layout Lena Troedson

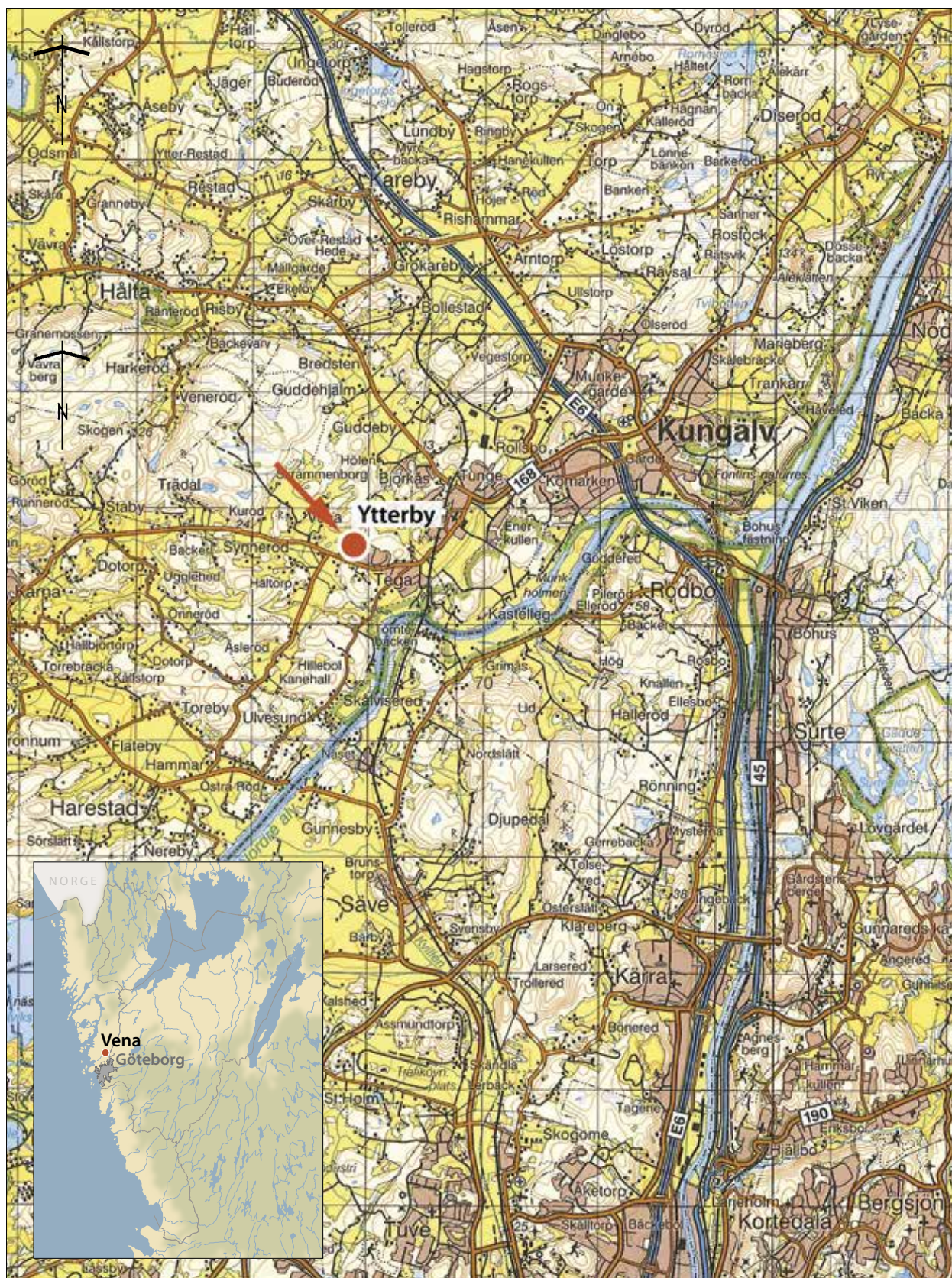
Omslag Arkeolog Petra Nordin gräver provgropar inom fornlämning Ytterby 217.

Foto: Glenn Johansson.

Tryck/utskrift E-Print, Stockholm 2013

Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsbild	5
Syfte	7
Metod och genomförande	7
Resultat	10
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Figur- och tabellförteckning	12

Figur 1. Utsnitt ur Vägkartan, blad 71 Kungälv (skala 1:100 000), och GSD-Sverigekartan med platsen för förundersökningen markerad.

Under våren 2012 genomfördes en arkeologisk förundersökning av fornlämning RAÄ 217 i Ytterby socken, Kungälv kommun. Vid en tidigare gjord arkeologisk utredning i området hade man påträffat bearbetad flinta från äldre stenålder vid platsen. Förundersökningen visade att en liten grupp jägare- och fiskare mycket tillfälligt uppehållit sig vid platsen för ungefär 8000 år sedan.

Inledning

Med anledning av att Kungälv kommun avsåg att upprätta ny detaljplan för bostäder inom fastigheten Vena 1:3 i Ytterby socken, Kungälv kommun genomförde Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Väst), en arkeologisk utredning av området under perioden 29 november till 7 december 2011 (Lönn & Andersson 2012).

Vid den genomförda utredningen påträffades ett mindre område, RAÄ 217, som bedömdes utgöra en sannolik fornlämning. RAÄ 217 utgjordes av en klipphylla på en mindre bergsknalle där fynd av slagen flinta framkom i en provruta.

På uppdrag av Länsstyrelsen Västra Götaland har nu Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Väst) genomfört en arkeologisk förundersökning av den påträffade fornlämningen. Förundersökningen genomfördes under perioden 14–16 maj 2012 och bekostades av Kungälv kommun.

Topografi och fornlämningsbild

Undersökningsområdet bestod av en cirka 200 kvadratmeter stor och trädbevuxen plåtå på ett mindre bergsimpediment omgivet av åkermark. Större delen av plåtå utgjordes av uppstickande berghällar och mellan dessa fanns små fickor med sand och grus. Plåtå var belägen cirka 30 meter över nuvarande havsnivå. Vid den tidigare utförda utredningen grävdes fyra provgropar på plåtå och i två av dem hittades ett par flintavslag.

Inga kända fornlämningar finns i direkt anslutning till förundersökningsområdet men i närområdet finns ett flertal gravar och gravfält. Cirka en kilometer nordväst om förundersökningsområdet ligger gravfältet Ytterby 65 och ett hundratal meter därifrån finns ett par stensättningar och en gravhög (Ytterby 66).

Något närmare, cirka 500 meter sydöst om undersökningsområdet finns ett grav- och boplatsoområde (Ytterby 212) och 100 meter söder om detta ytterligare en boplatz (Ytterby 213).

Vid sidan av dessa förhistoriska lämningar finns även ett kommunalt skyddsvärt kulturminnesvårdsområde i närheten. Detta består av Vena by, en välbevarad bystruktur som ligger något öster om förundersökningsområdet.

Figur 2. Förundersökningsområdet markerat på utsnitt ur GSD-Fastighetskartan, blad 64D 1bN Ytterby. Skala 1:10 000.

Syfte

Vid den tidigare utförda utredningen påträffades enstaka slagna flintor på en mindre klipphylla på en bergknalle omgiven av åkermark. Fynden och läget pekade mot att platsen utnyttjats för en begränsad och speciell aktivitet. I undersökningsplanen angavs förundersökningens syfte vara att klargöra vad för typ av verksamhet som bedrivits vid platsen och ett antal frågor ställdes som undersökningen avsåg att belysa.

- Vilka redskap finns representerade?
- Hur omfattande är materialet och aktivitetsområdet?
- Till vilken tid kan materialet dateras?
- Materialets vetenskapliga potential?
- Är en eventuell slutundersökning motiverad?

Metod och genomförande

Undersökningsområdet utgjordes av en otillgänglig platå på toppen av ett mindre berg med branta bergssidor. Eftersom det inte var möjligt att få upp en grävmaskin till platsen så grävdes vid utredningen endast provgropar för hand. Av samma anledning fick även förundersökningen genomföras på detta sätt (figur 3). Det vill säga kvadratmeterstora rutor grävdes för hand med spade och skärlev (figur 4). Sammanlagt grävdes åtta rutor vid förundersökningen (figur 5). I tre av rutorna hittades slagen flinta (totalt 22 fynd) medan de övriga fem rutorna var fyndtomma. I tabellen nedan redovisas fynden (tabell 1)

De grävda meterrutorna mättes in med Differential Global Positioning System (DGPS) och dokumenterades med foto.

Tabell 1. Sammanställning av fynden från de åtta kvadratmeter stora rutor som grävdes vid undersökningen.

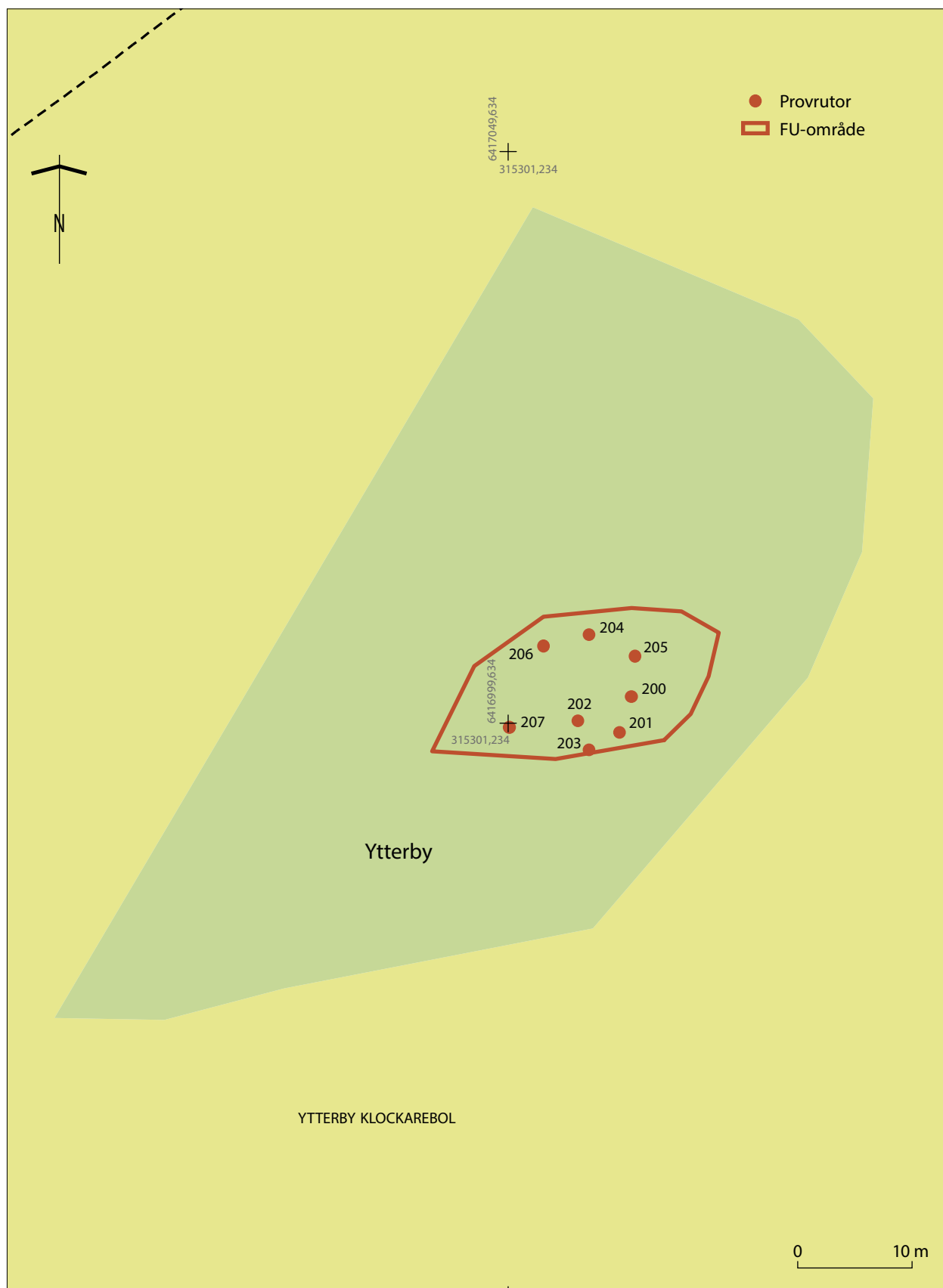
ID Ruta	Fyndnr	Material	Föremålstyp	Antal
200		–	–	–
201		–	–	–
202		–	–	–
203		–	–	–
204	1	Flinta	Avslag	4
205		–	–	–
206	2	Flinta	Avslag	9
206	3	Flinta	Mikrospånkärna (fragment av handtagskärna?)	1
207	4	Flinta	Avslag	8
			Antal fynd totalt	22

Figur 3. Platsen som förundersöktes låg mycket otillgängligt uppe på ett berg och gick inte att nå med grävmaskin. Istället fick förundersökningen genomföras genom handgrävning av meterrutor. På fotot syns den lilla platån som undersöktes. Foto: Glenn Johansson.

Figur 4. Arkeolog Petra Nordin i färd med att gräva provgrovar uppe på berget. Foto: Glenn Johansson.

Figur 5. Planen visar förundersökningsområdet samt de åtta provrutor som grävdes för hand. Skala 1:500.

Resultat

Vid förundersökningen grävdes åtta kvadratmeterstora provgropar för hand varav fem var helt fyndtomma. I de tre övriga hittades enstaka slagna flintor, sammanlagt 22 stycken. Dessa består av 21 anonyma och mindre avslag samt ett fragment av en mikrospånkärna, sannolikt en handtagskärna. Fyndmaterialet från förundersökningen är med andra ord mycket litet. Vad gäller avslagen så har det inte varit möjligt att datera dem närmare men den förmodade handtagskärnan pekar mot en datering av materialet till senmesolitikum och lihultkultur.

Den postglaciala transgressionens maximum (cirka 7200 BP) når i det aktuella området upp till ungefär 26 meter över dagens havsnivå. Platån som fynden ligger på är belägen strax under 30 meter över havet, så vid denna tid har platsen varit strandbunden och platån har då legat på en mycket liten ö. Den lilla ön har varit ungefär 40×65 meter stor och har till större delen utgjorts av berg i dagen.

Under förutsättning att fynden representerar en vistelse vid platsen då den varit strandbunden, så härrör flintan från aktiviteter kring århundradena runt 7200 BP. Eftersom inga handtagskärnor är belagda före 7200 BP så blir en trolig datering av materialet till århundraden strax därefter. Detta innebär att materialet har deponerats på platsen under lihultkulturens äldre del och cirka 6000 före Kristus.

Den mycket begränsade ytan och de extremt få fynden pekar mot att det knappast rört sig om en boplats i ordets rätta bemärkelse. Fynden representerar sannolikt ett mycket tillfälligt besök vid platsen, kanske ett enda tillfälle. Materialet innehåller inga redskap och det ger inte heller några ledtrådar om i vilket syfte man uppehållit sig vid platsen.

Kanske har man bara rastat där tillfälligt och samtidigt tillverkat några mikrospån för att reparera redskap som använts vid havsfångst i omgivningarna eller fiske i det grunda vattnet kring den lilla ön.

Utifrån resultatet av förundersökningen görs bedömningen att en slutundersökning inte skulle tillföra någon ytterligare information och därför anses inte en sådan vara motiverad.

Referenser

Lönn, M. & Andersson, L. 2012. Vena. Bohuslän, Ytterby socken, Vena 1:3. UV Rapport 2012:77. Arkeologisk utredning.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 3.1.1-00255-2012.

Länsstyrelsens dnr: 431-661-2012.

Riksantikvarieämbetets projektnummer: 12223.

Exploatörens id: Kungälv kommun.

Intrasisprojekt: UV 2012:011.

Undersökningstid: 14–16 maj 2012.

Projektgrupp: Glenn Johansson och Petra Nordin.

Exploateringsyta: 350 kvadratmeter.

Undersökt yta: 8 kvadratmeter.

Läge: GSD-Fastighetskartan, blad 64D 1bN.

Koordinatsystem: Sweref 99 TM.

Höjdsystem: Rikets, RH 90.

Digital dokumentation: förvaras på UV Väst.

Fynd: fynd med Fnr 1–4 förvaras på Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Väst) i väntan på beslut om fyndfördelning.

Figur- och tabellförteckning

Figurer

Figur 1. Utsnitt ur Vägkartan, blad 71 Kungälv (skala 1:100 000), och GSD-Sverigekartan med platsen för förundersökningen markerad.....	4
Figur 2. Förundersökningsområdet markerat på utsnitt ur GSD-Fastighetskartan, blad 64D 1bN Ytterby. Skala 1:10 000.	6
Figur 3. Platsen som förundersöktes låg mycket otillgängligt uppe på ett berg och gick inte att nå med grävmaskin. Istället fick förundersökningen genomföras genom handgrävning av meterrutor. På fotot syns den lilla platån som undersöktes. Foto: Glenn Johansson.	8
Figur 4. Arkeolog Petra Nordin i färd med att gräva provgropar uppe på berget. Foto: Glenn Johansson.	8
Figur 5. Planen visar förundersökningsområdet samt de åtta provrutor som grävdes för hand. Skala 1:500.....	9

Tabeller

Tabell 1. Sammanställning av fynden från de åtta kvadratmeter stora rutor som grävdes vid undersökningen.....	7
--	---

En mikrospånkärna och några flintavslag på berget

Under våren 2012 genomfördes en arkeologisk förundersökning av fornlämning RAÄ 217 i Ytterby socken, Kungälv kommun. Vid en tidigare gjord arkeologisk utredning i området hade man påträffat bearbetad flinta från äldre stenålder vid platsen. Förundersökningen visade att en liten grupp jägare- och fiskare mycket tillfälligt uppehållit sig vid platsen för ungefär 8000 år sedan.